

Nr 217.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1945 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1945/46 till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 34, 39 och 63, s. 69, 70, 80—106 och 138 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för den 4 januari 1945) föreslagit riksdagen att dels, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1945/46 till Medikolegala besiktningar beräkna ett förslagsanslag av 60 000 kronor, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i fångvårdsanstalternas personalförteckning vidtaga vissa angivna ändringar, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46, dels ock för nämnda budgetår såsom förslagsanslag anvisa till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar 4 320 000 kronor och till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst 105 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 240, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för den 16 mars 1945, med ändring av i statsverkspropositionen beträffande anslagen till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar och Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst framlagda förslag, föreslagit riksdagen att dels för budgetåret 1945/46 till Medikolegala besiktningar anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor, dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning och avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, avlöningsstaten att tillämpas under budgetåret 1945/46, dels ock såsom förslagsanslag för nämnda budgetår anvisa till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar 4 383 000 kronor och till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst 96 000 kronor.

I statsverkspropositionen gjorda framställningar beträffande anslaget till avlöningar vid fångvårdsanstalterna. I skrivelse den 26 augusti 1944 har *fångvårdsstyrelsen* framlagt förslag rörande fångvårdens medelsbehov för budgetåret 1945/46. Styrelsen hemställer om bland annat följande löneförbättringar.

Befattningarna såsom direktör (Eo 26), kamrerare (Eo 22) och assistenter (2 befattningar i Eo 18) vid vårdanstalten å Hall överföras å ordinarie stat. Det arvode å 1 000 kronor, som anvisats till ett jordbrukstekniskt biträde vid vissa fångvårdsanstalter höjes till 1 500 kronor. Posten till ersättning för undervisning i skolämnen, för utbildning i hantverk, industriella yrken och

jordbruk samt för handledning i gymnastik och idrott vid fångvårdens ungdomsanstalter höjes från 3 000 till 3 800 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Under höstmånaderna 1944 har beläggningen å fångvårdens anstalter åter visat någon ökning. Huruvida den sedan årets början inträffade nedgången i fångantalet innebär mer än en tillfällig stagnation i den under senare år fortgående stegringen av detta antal är icke möjligt att nu bedöma. Såsom styrelsen framhållit torde det minskade antalet fångar mindre vara att tillskriva lägre brottslighet än andra omständigheter, särskilt verkningarna av den nya lagstiftningen om villkorlig dom, vilken lagstiftning nu varit i tillämpning under ett år. 1943 års lag om villkorlig frigivning, vilken trätt i kraft vid det senaste årsskiftet, är liksom lagstiftningen om villkorlig dom ägnad att minska fångvårdens platsbehov, i det att den kommer att medföra en förkortning av den genomsnittliga tiden för anstaltsvistelsen. Emellertid bör även beaktas, att den av riksdagen år 1937 antagna lagen om förvaring och internering i säkerhetsanstalt bör sättas i kraft så snart förhållandena det medgiva. Det är min förhoppning att så skall kunna ske under nästa budgetår. Den nya förvarings- och interneringslagen, enligt vilken tillämpningsområdet för instituten förvaring och internering avsevärt vidgas, kommer att förlänga anstaltsvistelsen för vissa kategorier intagna och sålunda ha motsatt verkan mot lagen om villkorlig frigivning. Vid dessa överväganden och då det icke är möjligt att förutsäga hur kriminaliteten kommer att utveckla sig i fortsättningen, har jag funnit försiktigheten bjuda att icke räkna med lägre fångantal än fångvårdsstyrelsen gjort. Vid anslagsberäkningen för nästa budgetår torde man alltså i likhet med styrelsen kunna utgå från ett genomsnittligt fångantal av 3 000. Om emellertid fångantalet skulle visa ytterligare nedgång, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med att anslagen ställas till vederbörandes förfogande föreskriva eventuellt erforderliga inskränkningar beträffande medelsanvisningen för olika fångvårdsändamål.

I sitt den 14 november 1944 avgivna betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m. (SOU 1944: 50) beräknar strafflagberedningen det högsta utrymmesbehovet under normala tider för fångvårdsklientelet, inbegripet platser för kroppsligt sjuka, till ca 2 300 platser, varav omkring 150 för kvinnor. Därvid har beredningen förutsatt att personer som ådömts militära disciplinstraff samt kvinnliga tvångsarbetare och alkoholister icke längre skola intagas i fångvårdsanstalt ävensom att utrymmesbehovet för utlänningar som tagits i förvar skall nedgå till ett minimum. Sådana ökningar av platsbehoven, som kunna föranledas av krisartade stegringar av klientelet, böra tillgodoses genom att provisoriska förläggningar tagas i anspråk.

Enligt beredningens förslag skall den öppna anstaltsvården utvidgas på bekostnad av den slutna. Beredningen föreslår att ett antal slutna anstalter — Linköping, Jönköping, Västervik, Karlskrona, Örebro, Falun, Gävle, Sundsvall och Luleå samt, efter en övergångstid, Hudiksvall och Långholmen — skola nedläggas. De slutna anstalter som bibehållas — Malmö, Göteborg, Mariestad, Härnösand, Norrköping, Växjö, Uppsala, Kristianstad, Vänersborg, Karlstad, Västerås, Nyköping, Kalmar, Visby, Ystad, Halmstad, Östersund, Umeå och Haparanda — skola undergå genomgripande modernisering, bl. a. genom att befintligt cellutrymme tages i anspråk för inredande av dagrum, arbetsrum etc. Härigenom minskas anstalternas platsantal. Vissa av de anstalter som enligt förslaget skola nedläggas, nämligen Linköping, Västervik, Hudiksvall och Sundsvall, skola ej ersättas av nybyggda anstalter. I stället för de sju övriga nedlagda anstalterna skola däremot uppföras dels sex anstalter av en ny typ, i regel innehållande ett 40-tal öppna och ett 10-tal slutna

platser, dels en sluten anstalt i Stockholm eller stockholmstrakten med omkring 200 platser. Vidare föreslås att en sjukhusbetonad anstalt för kvinnor med ca 40 platser skall uppföras i trakten av Växjö; det nu för kvinnor använda centralfängelset i Växjö skall tagas i anspråk för manligt klientel. I övrigt skall platsbehovet tillgodoses genom att ett antal nya kolonier inrättas, företrädesvis genom att fångvården övertar eller arrenderar lantgårdar; dessa kolonier böra vara avsedda var och en för 20—30 intagna.

Strafflagberedningens betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling. Till beredningens förslag angående anstaltsorganisationen är jag därför icke beredd att nu taga ställning i vidare mån än att jag till fullo ansluter mig till tanken att den slutna anstaltsorganisationen i betydande utsträckning bör ersättas med öppna vårdinrättningar. Redan i fjolårets statsverksproposition uttalade jag mig för en dylik utveckling (II ht s. 96). I avsikt att utbygga den öppna anstaltsorganisationen har fångvårdsstyrelsen framlagt förslag om förvärv för fångvårdens räkning dels av egendomen Sörbyn i Hörnefors socken, Västerbottens län, och dels av en på kronohäktets i Halmstad mark belägen byggnad. Utredningen beträffande egendomen Sörbyn är ännu ej avslutad och förslag härom kommer därför att föreläggas riksdagen i särskild proposition. Vad angår byggnaden i Halmstad är jag ej beredd att framlägga förslag i ämnet till detta års riksdag. Liksom hittills bör emellertid Kungl. Maj:t äga möjlighet att, därest gynnsamt tillfälle erbjuder sig, öka antalet öppna vårdmöjligheter genom att arrendera för ändamålet lämpliga jordbruk. I detta sammanhang må nämnas, att förslag även föreligger att inrätta en fångkoloni för kvinnor å den svenska diakonissällskapet tillhöriga egendomen Viebäck. På grund av nedgång i antalet till tvångsuppfostran dömda kvinnor torde nämligen ett av de hittills för tvångsuppfostran disponerade Viebäckshemmen, vilket är beläget avskilt från övriga hem, i stället kunna tagas i anspråk för straffverkställighet.

1937 års lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt torde kunna sättas i kraft den 1 januari 1946. Enligt ett av fångvårdsstyrelsen den 14 december 1944 framlagt förslag skola anstalterna å Hall och i Norrköping efter lagens ikraftträdande bibehållas såsom förvarings- och interneringsanstalter samt uppkommande ökat platsbehov för förvaring och internering tillgodoses genom att i första hand rannsakningshäktet i Kalmar med kolonien Ödevata jämte två nya kolonier tagas i anspråk för ändamålet. Fångvårdsstyrelsens förslag är för närvarande föremål för remissbehandling. Jag torde få tillfälle att senare återkomma till frågan i vad mån med anledning av att lagen sättes i kraft påkallas ombyggnadsarbeten och investeringsutgifter. Någon personalkrävande ökning av anstaltsorganisationen synes, även om lagen får träda i tillämpning den 1 januari 1946, icke bliva erforderlig under nästa budgetår.

I den mån fångantalet nedgår och nya öppna anstalter tillkomma bör den slutna anstaltsorganisationen inskränkas. Några svårigheter att genomföra en dylik begränsning föreligga ej. Såsom framhölls vid anmälan till föregående års riksdag av fångvårdens anslagsbehov (II ht s. 97) kunna nämligen samtliga provisoriska anstalter och avdelningar utan större tidsutdräkt nedläggas, varjämte obehövt reservutrymme kan avstängas. Enär personalbehovet vid de utom ramen för 1941 års normalorganisation inrättade anstalterna och avdelningarna tillgodosetts uteslutande genom anställande av extra och tillfällig personal, kan personalkatern minskas samtidigt som anstaltsorganisationen begränsas.

Frågan om en lönereglery för den lägre fångvårdspersonalen är enligt min mening ett spörsmål av stor vikt. Den nuvarande löneställningen för denna personal daterar sig, såsom fångvårdsstyrelsen fram-

hållit, från en tid då cellstraffet satte sin prägel på straffverkställigheten och den motsvarar icke de kvalifikationer som ifrågavarande befattningshavare numera måste besitta med hänsyn till den moderna fångvårdens huvudsakliga karaktär av fostran och utbildning. En del löneförbättringar ha visserligen genomförts efter förslag av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga men dessa voro av mindre räckvidd; endast de i första lönegraden placerade vaktfrubefattningarna samt ett tiotal andra tjänster berördes.

I strafflagberedningens förut berörda betänkande föreslås, att cellstraffet skall i princip avskaffas och huvudvikten läggas på den öppna anstaltsvården. På öppna anstalter skola de intagna enligt beredningens förslag få vara tillsammans under arbete och fritid, men även på slutna anstalter kommer enligt förslaget gemensamhet mellan de intagna att förekomma i stor utsträckning. Att detta förslag ställer ytterligare krav på fångvårdstjänstemännen är uppenbart. Det är min avsikt att snarast möjligt upptaga frågan om en reformering av straffverkställigheten på grundval av strafflagberedningens betänkande.

En omprövning av löneställningen för de lägre befattningshavarna vid fångvården synes med hänsyn till det anförda av behovet påkallad. Jag är emellertid icke beredd att upptaga denna fråga till avgörande utan närmare utredning. Uppdrag att verkställa en dylik utredning har med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1944 anförtrots särskilt tillkallade sakkunniga. Förslag i ämnet torde emellertid icke kunna föreläggas detta års riksdag.

Om sålunda den nuvarande löneställningen för ifrågavarande personal bibehålles tills vidare, är det angeläget att tillfälliga vikarier för vaktkonstaplar m. fl. — från vilka tillfälliga tjänstemän fångvårdens personal i stor utsträckning rekryteras — erhålla förhöjd ersättning på sätt fångvårdsstyrelsen föreslagit. Ersättningen bör alltså bestämmas så att däri inbegripes även belopp motsvarande rörligt tillägg.

Beträffande fångvårdsstyrelsens även i 1943 års petitaskrivelse framförda förslag om överförande till ordinarie stat av vissa befattningar vid vårdanstalten å Hall anförde jag i fjolårets statsverksproposition (II ht s. 98), att Hallanstalten vore avsedd att ytterligare utbyggas och att först sedan detta skett personalorganisationen vid anstalten borde få sin definitiva utformning. På grund härav ställde jag mig avvisande mot att för det dåvarande inrätta några ordinarie befattningar därstädes. Numera har emellertid frågan såtillvida kommit i ett annat läge som 1937 års lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt torde kunna sättas i kraft utan att Hallanstalten utbygges. På grund härav synes tillräcklig anledning ej föreligga att låta ytterligare anstå med tjänsternas överförande till ordinarie stat. I likhet med allmänna lönenämnden förordar jag därför bifall till fångvårdsstyrelsens framställning i denna del.

Vad härefter angår anslagsbehovet till arvoden och särskilda ersättningar torde, såsom fångvårdsstyrelsen förutsatt, även för nästa budgetår böra beräknas medel till tillfälliga arvoden åt föreståndarna för kronohäkterna i Linköping, Karlskrona och Örebro samt styresmännen för rannsagningshäkterna i Halmstad och Hudiksvall. Arvodena böra emellertid utgå endast så länge den nuvarande höga beläggningen på dessa anstalter består. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:tt bestämma huruvida och i vad mån dessa arvoden skola utbetalas. De båda arvodena för bestyr med den nyinrättade fångkolonien Åby i Sorunda socken, vilka enligt beslut av Kungl. Maj:tt tillerkänts direktören och lantbruksinspektoren vid vårdanstalten å Hall, bliva med säkerhet erforderliga även under nästa budgetår.

Då medel härför icke upptagits i gällande stat, bör anslaget uppräknas med för ändamålet erforderligt belopp.

Från förevarande anslagspost bestridas arvoden till samtliga vid fångvårdens sinnessjukavdelningar anställda läkare. Med anledning av strafflagberedningens förslag till omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet ha inom justitiedepartementet verkställts vissa undersökningar i syfte att giva sinnessjukavdelningarna vid fångvården en fastare organisation med lönereglerade tjänster. Frågan om en särskild till sinnessjukhusen anknuten undersökningsorganisation för tilltalade, som vistas på fri fot, är för närvarande under prövning. Förslag härom kommer eventuellt att framläggas på socialdepartementets föredragning. I avvaktan på lösningen av detta spörsmål är jag ej beredd att nu taga ställning till frågan om en omorganisation av fångvårdens sinnessjukavdelningar.

De nu utgående arvoden till chefläkaren vid vårdanstalten å Hall och till sinnessjukläkaren vid sinnessjukavdelningen å Långholmen ha bestämts efter samma grunder. Båda motsvara nämligen grundlönen i 28 löneklassen av 1921 års avlöningsreglemente. Att de likväl bestämts till olika belopp, 8 340 kronor resp. 9 540 kronor, beror på att det förra utgår efter Östertäljes och det senare efter Stockholms dyrort. Förslag om höjning av arvodet till chefläkaren å Hall framlades av fångvårdsstyrelsen även i 1943 års petita-skrivelse. Till stöd för förslaget åberopades då endast att sagde tjänsteman icke blott vore sinnessjukläkare utan även anstalts- och verksläkare. Enär detta skäl icke kunde anses bärande — vid arvodets bestämmande förutsattes att läkaren å Hall skulle vara såväl sinnes- som kroppssjukläkare — fann jag mig icke kunna tillstyrka förslaget (II ht 1944 s. 101; jfr s. 93). Numera har emellertid upplysts, att ifrågavarande läkare, som icke kunnat beredas bostad å anstalten, på grund av bostadsbristen i trakten av Hall måste vara bosatt i Stockholm. Med hänsyn till det sätt på vilket arvodet till denne läkare bestämts bör detta därför uppräknas till samma belopp som utgår till sinnessjukläkaren å Långholmen. I konsekvens härmed bör den biträdande sinnessjukläkaren vid Hall, vilken jämväl måste vara bosatt i Stockholm och som åtnjuter ersättning efter enahanda grunder som chefläkaren, erhålla en motsvarande arvodesförhöjning. Frågan om arbetsfördelningen mellan dessa läkare samt den inbördes löneställningen dem emellan synes böra upptagas till prövning i samband med den förut berörda frågan om den framtida organisationen av fångvårdens sinnessjukavdelningar.

Liksom arvoden till nämnda läkare vid Hall och Långholmen äro arvoden till övriga heltidsanställda läkare vid fångvården bestämda till belopp motsvarande viss löneklass i 1921 års avlöningsreglemente. Den tjänstefrihet under 24 dagar som samtliga dessa läkare äga åtnjuta motsvarar den längsta semester som tillkom extra ordinarie tjänsteman enligt de före den 1 juli 1935 gällande bestämmelserna (jfr II ht 1935 s. 84). Med hänsyn till nu gällande bestämmelser om semester för extra ordinarie tjänsteman synes tjänstefriheten för ifrågavarande läkare böra utsträckas, dock ej längre än att den motsvarar den semester som tillkommer arvodesanställda läkare vid karolinska sjukhuset, d. v. s. 30 dagar. De härigenom uppkommande ökade kostnaderna för läkarvikarier, av fångvårdsstyrelsen beräknade till 1 500 kronor, kunna därför begränsas till i runt tal 1 000 kronor.

Mot styrelsens förslag om höjning av nu utgående arvode till ett jordbrukstekniskt biträde och om medelsanvisning till yrkesrådgivning vid ungdomsanstalterna har jag ej funnit anledning till erinran. Däremot kan jag, särskilt med hänsyn till den inträffade nedgången i fångantalet, ej biträda förslaget om medelsanvisning till allmän förstärkning av läkar- och predi-

kantarvoden samt till ökad ersättning för orgelspelning och sångundervisning. Beträffande anslagsbehovet till läkare och predikanter må dessutom erinras, att detta var föremål för prövning senast vid föregående års riksdag, då ytterligare 1 000 kronor anvisades för ändamålet (jfr II ht 1944 s. 101).

I fråga om den icke-ordinarie personalen vid fångvårdsanstalterna framgår av fångvårdsstyrelsens skrivelse, bland annat, att styrelsen verkställt en allmän arvodesreglering för fångvårdens kokerskebiträden. Enligt vad jag inhämtat berör regleringen sammanlagt 15 biträden och ersättningen till dessa har bestämts i överensstämmelse med V-planen i kungörelsen den 19 juni 1942, nr 637. Denna arvodesreglering har genomförts utan att först underställas statsmakternas prövning. Såvitt avser biträden, som anställts efter det 1942 års pensionsreglemente för arbetare trätt i kraft, har en viss arvodesförbättring emellertid varit nödvändig för att reglementet skulle få tillämpning på dem. Med hänsyn härtill och då de äldre kokerskebiträdena skäligen icke böra vara sänkt ställda i lönehänseende än förstnämnda biträden, torde vid styrelsens åtgärd få bero.

Fångvårdsstyrelsens förslag om förhöjd ersättning till tillfälliga vikarier för vaktkonstaplar m. fl., medförande en beräknad kostnadsökning av 25 000 kronor, torde av redan anförda skäl böra bifallas. Enär ersättningen till dessa vikarier härigenom ökas med femton procent, synes ytterligare höjning av deras löneförmåner med provisorisk löneförbättring icke böra ske.

I ett par fall föreslås uppflyttning i lönegrad av enstaka tjänster, med vilka äro förenade speciella uppgifter. Sålunda föreslås, att ett med kurators-göromål sysselsatt kontorsbiträde vid centralfängelset i Växjö skall erhålla ställning såsom social kurator i lönegraden Eo 10 samt att en vaktkonstapel, som tjänstgör såsom byggnadsledare, skall uppflyttas till yrkesmästare av 1:a klass.

Beträffande förstnämnda förslag må erinras, att föregående års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beslöt inrätta tre befattningar som sociala kuratorer, en vid vart och ett av de tre största centralfängelserna. Med anledning av i ämnet väckt motion prövade riksdagen därvid behovet av dylika befattningar även vid sinnessjukavdelningen å Håga och centralfängelset i Växjö (rd skr nr 2/1944 s. 12). Beträffande avdelningen å Håga medgav riksdagen — utan att vidtaga någon anslagshöjning för ändamålet — att medel finge beräknas för beredande åt en befattningshavare därstädes av ställningen såsom social kurator i lönegraden Eo 10. Det härför erforderliga beloppet skulle dock icke få tagas i anspråk med mindre Kungl. Maj:t efter närmare utredning fann sådan uppflyttning böra äga rum. Sedan fångvårdsstyrelsen inkommit med begärd utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t medgivit inrättande av en kuratorsbefattning även vid Håga. Beträffande motsvarande arbetsuppgifter vid centralfängelset i Växjö uttalade riksdagen endast, att verksamheten vid denna anstalt torde vara av mindre omfattning. Vad fångvårdsstyrelsen anför till stöd för sitt nu framförda förslag att den befattningshavare, som handhar kurators-göromålen därstädes, erhåller högre löneställning, torde emellertid motivera att vederbörande placeras åtminstone i lönegraden Eo 7. I enlighet med styrelsens förslag böra medel nu beräknas även för den redan genomförda uppflyttningen av befattningen vid Håga. Sammanlagt skulle för dessa uppflyttningar erfordras 800 kronor.

Fångvårdens byggnadsarbeten utföras i största möjliga utsträckning med anlitage av fångarbetskraft. Befattningshavare, vilka anlitas för ledning av dylika arbeten, ha hittills, då skäl därtill förelegat, av Kungl. Maj:t tillerkänts särskild ersättning i form av gratifikationer. Fångvårdsstyrelsen har nu före-

slagit att en yrkesmästarbefattning inrättas, vars innehavare skulle hava till uppgift att tjänstgöra såsom byggnadsledare vid arbeten av denna art. Förslaget, som skulle innebära att en ordinarie vaktkonstapel uppflyttas till extra ordinarie yrkesmästare av 1:a klass, synes med hänsyn till omfattningen av dessa arbeten välmotiverat. Kostnaden skulle på sätt styrelsen angivit inskränka sig till 132 kronor. Vid bifall till detta förslag bör någon gratifikation icke vidare utgå till ifrågavarande befattningshavare.

Fångvårdsstyrelsens framställning innefattar även förslag om vissa personalökningar. För tillgodoseende av personalbehovet vid den planerade fångkolonien Sörbyn begäres sålunda 10 000 kronor utöver det belopp av 45 000 kronor som av 1944 års riksdag anvisats till personal vid en ny ungdomsanstalt och nya kolonier (jfr II ht 1944 s. 99). Sistnämnda belopp är nämligen, enligt vad styrelsen meddelar, icke tillräckligt för att tillgodose personalbehovet vid de nyinrättade eller planerade kolonierna Lockerud, Åby (i Sorunda socken) och Sörbyn. Den för dessa kolonier erforderliga personalen beräknar styrelsen enligt under hand inhämtade uppgifter till en assistent av 2:a klass (Lockerud), 2 uppsyningsmän av 1:a klass, en överkonstapel, 15 vaktkonstaplar, en första vaktfru och 2 vaktfruar. Samtliga dessa befattningshavare torde vara erforderliga, oavsett om framdeles en ny koloni förlägges till Sörbyn eller annan plats. Enär kostnaderna för dessa tjänstemän, om endast extra personal anlitas, uppgå till 54 300 kronor, har jag ej funnit anledning till erinran mot den av styrelsen för ändamålet begärda anslagshöjningen.

Vidare har styrelsen begärt sammanlagt 12 000 kronor till tillfällig personal, därav 2 000 kronor till vikarier för vissa befattningshavare vid straffanstalten å Svartsjö och 10 000 kronor till vikarier för deltagare i fångvårdens utbildningskurser.

Ifrågavarande befattningshavare vid Svartsjöanstalten äro visserligen uppförda på övergångsstat (jfr II ht 1943 s. 62 f., 65) men så länge straffanstalten därstädes bibehålles fylla de ett nödvändigt behov. Vikarier för dem äro därför erforderliga och då medel härför icke tidigare beräknats, synes fångvårdsstyrelsens framställning i denna del böra bifallas.

Till ökade vikariatskostnader i anledning av den förestående omläggningen av fångvårdens utbildningskurser anvisades redan av föregående års riksdag 2 600 kronor (jfr ht s. 101). Förslag rörande fångvårdspersonalens utbildning m. m. har framlagts av fångvårdsstyrelsen i en den 30 november 1944 dagtecknad utredning (SOU 1944: 60). Enligt detta förslag skall enskild utbildning anordnas för assistenter m. fl., vilka skola beordras att viss tid följa verksamheten vid sinnessjukhus, sociala institutioner m. m. För vaktkonstaplar m. fl. skola anordnas centrala utbildningskurser. Sistnämnda befattningshavare skola vidare erhålla korrespondensundervisning samt beredas tillfälle till praktik å sinnessjukhus. Vidare skola anordnas lokala kurser i sinnessjukvård vid fångvårdsanstalter samt utbildningskurser i yrkesämnen, företrädesvis vid statens hantverksinstitut. Enligt utredningen beräknas de årliga kostnaderna för en central utbildningskurs och för övriga föreslagna utbildningsåtgärder uppgå till 69 300 kronor, därav 32 000 kronor till vikarier. Utöver det belopp å sammanlagt 12 600 kronor, som fångvårdsstyrelsen hittills begärt till vikarier för deltagare i utbildningskurser, skulle alltså krävas ytterligare 19 400 kronor. Utredningen är för närvarande föremål för remissbehandling och jag är därför icke beredd att nu taga ställning till de framställda förslagen. Det synes emellertid angeläget att den sedan flera år tillbaka nedlagda utbildningsverksamheten återupptages i förbättrad form, även om kostnaderna härför skulle komma att överstiga vad fångvårdsstyrelsen begärt i sin

skrivelse med anslagsäskanden. I staten för nästa budgetår torde emellertid icke böra upptagas högre belopp för ifrågavarande ändamål än styrelsen i nämnda skrivelse föreslagit.

Fångvårdsstyrelsens förslag om anvisande av 5 000 kronor till semesterersättning har avstyrkts av statskontoret under hänvisning till att semesterbestämmelserna för extra tjänstemän eventuellt skola göras tillämpliga även å tillfälliga befattningshavare. Om så blir fallet, uppkommer emellertid i stället ett ökat behov av tillfällig personal. Med hänsyn härtill synes fångvårdsstyrelsens framställning böra bifallas.

Nu angivna personalökningar motvägas av minskat personalbehov på grund av fångantalets beräknade nedgång från 3 200 till 3 000. Fångvårdsstyrelsen har uppskattat det på grund härav minskade medelsbehovet för tillfällig personal till 100 000 kronor men med hänsyn till belastningen under sistförflutna budgetår å anslagsposten till icke-ordinarie personal ansett sig kunna föreslå en nedsättning av anslaget med allenast 20 000 kronor. Med avseende härå må erinras, att det i gällande stat anvisade anslagsbeloppet å 4 332 200 kronor till avlöningar vid fångvårdsanstalterna beräknats för en medelbeläggning av 3 200 fångar. Under sistförflutna budgetår uppgick medeltalet intagna å fångvårdsanstalterna till 3 214 och utgifterna å avlöningsanslaget till 4 509 600 kronor. I sistnämnda belopp ingå emellertid extraordinära kostnader för militärinkallelser, av fångvårdsstyrelsen uppskattade till omkring 145 000 kronor. De ordinära kostnaderna under nämnda budgetår för 3 200 fångar kunna därför beräknas till omkring 4 345 000 kronor, vilket belopp alltså överstiger det i gällande stat för samma fångmedeltal beräknade anslaget, 4 332 200 kronor, med i runt tal 13 000 kronor. Då anslaget sålunda kan anses i stort sett riktigt beräknat — överskridandet motsvarar mindre än en tredjedels procent av anslagsbeloppet — synes det på grund av fångantalets nedgång minskade behovet av tillfällig personal böra föranleda en anslagsminskning med åtminstone 80 000 kronor. Med hänsyn bland annat till att vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår ett belopp av 45 000 kronor överfördes från ordinarieposten till icke-ordinarieposten (jfr II ht 1944 s. 99 o. 102) torde anslagsminskningen i dess helhet böra drabba sistnämnda post.

I enlighet med vad sålunda anförts torde fångvårdsanstalternas avlöningsanslag böra beräknas på följande sätt.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjes med 25 992 kronor på grund av överförande till ordinarie stat av direktören, kamreraren och två assistenter vid vårdanstalten å Hall. Å andra sidan minskas posten med lönen för en ordinarie vaktkonstapel, som befordras till extra ordinarie yrkesmästare av första klass, eller med 3 780 kronor. Postens belopp, som för närvarande utgör 2 182 000 kronor, uppräknas sålunda med $(25\,992 - 3\,780 = 22\,212)$ i runt tal 22 300 kronor till $(2\,182\,000 + 22\,300)$ 2 204 300 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknas, utöver nu utgående belopp, 600 kronor till arvoden för bestyr med kolonien Åby, 2 400 kronor till höjning av läkararvoden vid vårdanstalten å Hall, 1 000 kronor till kostnader i anledning av ökad tjänstefrihet för vissa läkare, 500 kronor till förhöjd ersättning åt jordbrukstekniskt biträde samt 800 kronor till ersättning för yrkesrådgivning vid ungdomsanstalterna. Posten höjes alltså med $(600 + 2\,400 + 1\,000 + 500 + 800)$ 5 300 kronor till $(231\,200 + 5\,300)$ 236 500 kronor.

De ökade utgifterna i övrigt, fränsett rörligt tillägg, bestridas från posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som så-

lunda höjes med 7 500 kronor till arvodesreglering för kokerskebiträden, 25 000 kronor till löneförbättring åt tillfällig personal, 800 kronor för uppflyttning av två kontorsbiträden till sociala kuratorer i Eo 10 (Håga) resp. Eo 7 (Växjö), 3 912 kronor för en extra ordinarie yrkesmästare av första klass (byggnadsledare), 10 000 kronor till personal vid fångkolonien Sörbyn, 2 000 kronor till vikarier för vissa befattningshavare vid Svartsjö, 10 000 kronor till vikarier för deltagare i utbildningskurser samt 5 000 kronor till semesterersättningar. Ökningen av posten skulle alltså bli (7 500 + 25 000 + 800 + 3 912 + 10 000 + 2 000 + 10 000 + 5 000 = 64 212) 64 300 kronor. Å andra sidan minskas posten med belopp, motsvarande avlöning till de tjänstemän vid vårdanstalten å Hall som överförs till ordinarie stat, 22 000 kronor, samt därjämte med 80 000 kronor, utgörande beräknad besparing i anledning av minskad tillfällig personal, eller med tillhoppa 102 000 kronor. Resultatet blir alltså en nedsättning av postens belopp med (102 000 — 64 300) 37 700 kronor till (1 420 000 — 37 700) 1 382 300 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg nedräknas med förslagsvis 2 100 kronor till 496 900 kronor.

Anslagets slutsumma skulle följaktligen bli (2 204 300 + 236 500 + 1 382 300 + 496 900) 4 320 000, vilket innebär en nedsättning med 12 200 kronor.

I fångvårdsanstalternas personalförteckning böra vidtagas de ändringar som föranledas av att vissa befattningar vid vårdanstalten å Hall överförs till ordinarie stat.

I propositionen nr 240 gjorda framställningar. I särskild proposition den 16 mars 1945, nr 239, har framlagts förslag om ändrade regler beträffande undersökning av sinnesbeskaffenheten hos för brott tilltalade personer m. m. Förslaget utgår från att en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet skall ske i enlighet med grunder, för vilka närmare redogjorts i propositionen. För sinnesundersökning av tilltalade som vistas på fri fot skola vid vissa statliga sinnessjukhus inrättas särskilda undersökningsstationer med heltidsanställda läkare i huvudsaklig överensstämmelse med ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 29 december 1944 framlagt förslag. Undersökning av häktades sinnesbeskaffenhet skall liksom hittills i regel verkställas vid fångvårdens sinnessjukavdelningar. Även vid dessa skall undersökningsarbetet anförtros fast anställda läkare. Till grund för omorganisationen i denna del ligger ett av fångvårdsstyrelsen den 15 januari 1945 framlagt förslag, som väsentligen ansluter sig till en av medicinalrådet P. Björck upprättad promemoria i ämnet.

I sin promemoria har *medicinalrådet Björck* — med utgångspunkt från att under år 1943 avgivits drygt 700 utlåtanden från fångvårdens sinnessjukavdelningar, och från att normal prestationsförmåga för en läkare kunde beräknas till 50 å 60 utlåtanden om året — föreslagit, att de nuvarande med arvode förenade läkartjänsterna vid sinnessjukavdelningarna å Långholmen och Håga samt i Malmö, Härnösand, Västervik och Jönköping, vilka för närvarande äro 16, varav 9 heltidstjänster, utbyttes mot 12 ordinarie och 2 extra ordinarie läkarbefattningar. Av ifrågavarande läkare skulle de ordinarie utgöras av 1 överläkare av 2:a klass i A 28 (Långholmen), 5 överläkare av 3:e klass i A 27 (Håga, Malmö, Härnösand, Västervik och Jönköping),

6 förste läkare i A 28 och 2 andre läkare i Eo 26. Med överläkartjänsterna av 2:a och 3:e klass skulle vara förenad rätt till hyresersättning av 3 000 kronor resp. 2 500 kronor.

Fångvårdsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot det av Björck föreslagna antalet läkarbefattningar, har med avseende å de olika läkarnas lönegradsplaceringar anmärkt, att chefläkaren å Långholmen förutsattes allttjämt komma att vara lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet samt att jämväl chefläkaren å Håga borde erhålla ställning såsom överläkare av 2:a klass, enär Hågaanstalten, på sätt jämväl strafflagberedningen förordad, borde administrativt frigöras från säkerhetsanstalten å Hall och ställas under självständig ledning av sinnessjukläkaren. Avlöningen till läkarna å Håga föreslår styrelsen beräknad efter högre dyrort än denna anstalt tillhör. I avslutning därtill föreslås, att hyresersättningen till chefläkaren å Håga bestämes till 2 800 kronor.

Innebörden av fångvårdsstyrelsens förslag beträffande läkarbefattningarna framgår av följande sammanställning.

Sinnessjuk- avdelning m. m.	Nuvarande organisation (arvodestjänster)	Föreslagen organisation
Långholmen....	1 sinnessjukläkare (heltid) 3 bitr. , , 1 , läkare ,	1 överläkare av 2:a klass.... A 28 2 förste läkare..... A 28 1 andre , ... Eo 26
Håga	1 sinnessjukläkare (heltid) 2 bitr. , ,	1 överläkare av 2:a klass.... A 28 1 förste läkare..... A 28 1 andre , ... Eo 26
Malmö	1 sinnessjukläkare 1 bitr. , 1 , läkare (heltid)	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare..... A 28
Härnösand	1 sinnessjukläkare	1 överläkare av 3:e klass.... A 27
Jönköping.....	1 läkare för all sjukvård	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare..... A 28
Västervik	1 läkare för all sjukvård 2 bitr. sinnessjukläkare	1 överläkare av 3:e klass.... A 27 1 förste läkare..... A 28
Växjö.....	1 ,	1 sinnessjukläkare ..... arvode höjd taxa
S:t Olofs sjukhus	1 läkare	1 läkare..... höjd taxa
I övrigt.....		1 förste läkare..... arvode
S:a	18 läkare	17 läkare

Över fångvårdsstyrelsens förslag ha efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden, interneringsnämnden, direktionen för S:t Olofs sjukhus i Visby, sinnessjukläkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar å Långholmen och Håga samt i Malmö, Härnösand, Jönköping, Västervik och Växjö, svenska psykiatriska föreningen och Sveriges läkarförbund.

Departementschefen har anfört följande beträffande fångvårdsstyrelsens förslag till omorganisation av undersökningväsendet.

Fångvårdsstyrelsens förslag beträffande läkarpersonalen vid fångvårdens undersökningsavdelningar överensstämmer i princip med medicinalstyrelsens

motsvarande förslag beträffande de undersökningsstationer för tilltalade på fri fot, vilka äro avsedda att anknytas till vissa sinnessjukhus. Såväl fångvårdsstyrelsen som medicinalstyrelsen ha ansett, att läkarna vid fångvårdens och sinnessjukvårdens undersökningsväsende i lönehänseende skola vara jämställda. I den inledningsvis omförmälda propositionen nr 239 har jag uttalat (s. 70), att de av nämnda myndigheter framlagda förslagen till undersökningsstationernas organiserande syntes mig i allt väsentligt böra följas samt att det vore särskilt betydelsefullt att läkartjänsterna inom de båda organisationerna i möjligaste mån bleve likartade med avseende å såväl tjänste- och löneställning som beträffande arbetsuppgifterna.

Förslag rörande läkarpersonalen vid den tillämnade undersökningsorganisationen för tilltalade på fri fot kommer att anmälas senare denna dag av chefen för socialdepartementet. Detta förslag ansluter sig till vad medicinalstyrelsen härutinnan föreslagit med den avvikelser att samtliga tjänster tills vidare uppföras på extra ordinarie stat; det upptager alltså befattningar såsom överläkare i lönegraderna Eo 28 resp. Eo 27 samt såsom förste och andre läkare i Eo 28 resp. Eo 26. Överläkartjänsterna äro förenade med rätt till hyresersättning. I enlighet med vad nyss anförts angående överensstämmelse i lönehänseende mellan läkarna vid fångvårdens och sinnessjukvårdens undersökningsväsende förordar jag, att läkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar med undantag av avdelningen i Växjö erhålla motsvarande inplacering i löneskalan.

Vid sinnessjukvårdens undersökningsorganisation kommer att föreslås endast en överläkare i lönegrad Eo 28, nämligen vid den till psykiatriska sjukhuset förlagda undersökningsstationen, vilken station med hänsyn till sin storlek ställer särskilda krav på chefläkarens erfarenhet och organisationsförmåga. Bland fångvårdens undersökningsavdelningar intager avdelningen å Långholmen en motsvarande särställning. I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag bör därför chefläkaren därstädes likaledes erhålla ställning såsom överläkare i lönegrad Eo 28. En dylik befattning föreslås av styrelsen även för sinnessjukavdelningen å Håga. Detta förslag motiveras icke av undersökningsarbetets omfattning vid avdelningen utan därav att Hågaanstalten är fångvårdens största sinnessjukavdelning. Avdelningen är huvudsakligen avsedd för straffriförklarade och drives såsom sinnessjukhus med försöksutskrivningar direkt från anstalten. Sinnessjukläkaren därstädes är chefläkare även vid förvarings- och interneringsanstalten å Hall, till vilken anstalt Hågaavdelningen i administrativt hänseende är ansluten. Med hänsyn till det ansvar och arbete, som åvilar denne läkare, har chefläkartjänsten alltsedan Hallanstaltens inrättande varit i lönehänseende likställd med sinnessjukläkartjänsten å Långholmen (jfr II ht 1945 s. 101). Någon anledning att nu försätta ifrågavarande läkare i sämre läge än sinnessjukläkaren å Långholmen föreligger ej. Därest Hågaavdelningen, såsom strafflagberedningen föreslagit, kommer att administrativt frigöras från Hallanstalten och ställas under självständig ledning av sinnessjukläkaren, kommer denne att tilläggas ytterligare uppgifter av administrativ natur samtidigt som han torde komma att bibehållas åtminstone såsom psykiater vid förvarings- och interneringsanstalten. På grund av det anförda förordar jag, att en överläkartjänst i Eo 28 inrättas även vid Håga.

Överläkarna vid övriga undersökningsstationer — fränsett den för kvinnor avsedda stationen i Växjö, där undersökningsverksamheten är av mindre omfattning — torde, i analogi med vad som föreslås för motsvarande befattningshavare vid undersökningsstationerna för icke häktade, böra i överensstämmelse med vad fångvårdsstyrelsen föreslagit erhålla ställning såsom överläkare i Eo 27. Styrelsens förslag beträffande den fast anställda läkar-

personalen i övrigt, vilket förslag uppgjorts på grundval av den nuvarande undersökningsfrekvensen vid fångvårdens sinnessjukavdelningar, har ej heller givit mig anledning till erinran. I enlighet härmed torde böra inrättas 6 befattningar såsom förste läkare och 2 befattningar såsom andre läkare. Fördelningen av dessa läkartjänster på de olika undersökningsstationerna torde få ankomma på Kungl. Maj:t. För tillgodoseende av härutöver uppkommande behov av läkarpersonal, synes medel böra beräknas för en förste läkare med arvode motsvarande lön enligt 27 löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Liksom hittills bör emellertid Kungl. Maj:t äga i mån av behov anställa ytterligare läkarpersonal i arvodestjänst.

Frågan om beräkning i dyrortshänseende av avlöningen till läkarna vid Håga torde få prövas i vanlig ordning.

Mot storleken av de för överläkarna föreslagna hyresersättningarna har jag ej funnit anledning till erinran; dock bör ersättningen till överläkaren vid Hågaanstalten anpassas efter den dyrort som lägges till grund för beräkningen av denne befattningshavares lön. Såsom statskontoret föreslagit bör möjlighet hållas öppen att inom ramen av de föreslagna ersättningsbeloppen anpassa samtliga överläkares hyresersättningar efter de verkliga hyreskostnaderna. I enlighet med vad som hittills tillämpats i fråga om gäldande av dylik ersättning torde hyresersättningarna böra bestridas från vederbörande avlöningsanslag.

Enligt hittills tillämpad ordning tillsätter medicinalstyrelsen förste och andre läkare vid sinnessjukhusen. Beträffande de läkartjänster i samma lönegrader, som skulle inrättas vid sinnessjukvårdens undersökningsstationer, har chefen för socialdepartementet, enligt vad jag inhämtat, icke funnit skäl föreslå annan ordning för tillsättningen. I analogi härmed torde tillsättning av förste och andre läkare vid fångvårdens undersökningsstationer böra ankomma på fångvårdsstyrelsen, varvid dock — liksom för närvarande sker vid tillsättandet av fångvårdens läkarbefattningar — samråd bör ske med medicinalstyrelsen. Endast överläkarbefattningarna böra alltså tillsättas av Kungl. Maj:t.

Den av statskontoret väckta frågan om reglering av det arvode som utgår till sinnessjukläkaren å Långholmen i dennes egenskap av lärare i rättspsykiatri vid karolinska institutet torde icke böra upptagas till prövning i detta sammanhang. Ifrågavarande spörsmål sammanhänger bland annat med frågan om inrättande av en professur i rättspsykiatri vid institutet (jfr VIII ht 1945 s. 184, 188).

Av de nuvarande arvodesbefattningarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar skulle enligt det nu framlagda förslaget endast befattningen i Växjö bibehållas. Anledning att ändra det med denna befattning förenade arvodet, 1 000 kronor, torde ej föreligga. Däremot bör, såsom fångvårdsstyrelsen föreslagit, höjning ske av den ersättning för varje verkställd undersökning, som fortfarande skulle utgå till läkarna vid stationen i Växjö och vid S:t Olofs sjukhus i Visby. På de av styrelsen anförda skälen föreslår jag, att ersättningen bestämmes till 125 kronor.

Fångvårdsstyrelsens förslag beträffande undersökningsstationernas kanslipersonal, innefattande utökning av denna personal med 2 extra ordinarie socialassistenter och 3 extra ordinarie biträden, har ej givit mig anledning till erinran. Socialassistenterna böra dock, såsom både statskontoret och lönenämnden förordat, erhålla samma lönegradsplacering som motsvarande befattningshavare vid sinnessjukvården d. v. s. i Eo 7. De nu å fångvårdens sinnessjukavdelningar tjänstgörande socialassistenterna, vilka äro fyra till antalet och placerade i Ex 6, böra samtidigt överföras till extra ordinarie stat och placeras i 7 lönegraden. Vad angår biträdesbefattningarna torde de bi-

träden, som få sig anförtrodda mera kvalificerade uppgifter, böra erhålla ställning såsom kontorsbiträden i Eo 4. En dylikt placering bör därför givas de tre nya biträdena samt dessutom fyra biträden, som nu äro placerade i Eo 2. Jag förutsätter därvid, att frågan om biträdenas lönegradsplacering kommer att tagas under omprövning av 1944 års personalutredning.

Årskostnaderna för den nu föreslagna läkarpersonalen vid fångvårdens undersökningsstationer kunna, fränsett kristillägg, beräknas till 222 300 kronor. I detta belopp ingå hyresersättningar till överläkare med 16 000 kronor, vikariatskostnader med 25 000 kronor, rörligt tillägg med 21 000 kronor och kostnader för utlåtanden av läkarna i Växjö och Visby med 5 000 kronor. Då motsvarande kostnader för de nuvarande sinnessjukavdelningarna vid fångvården utgöra i runt tal 137 000 kronor, däri inberäknat dyrtidstillägg 18 000 kronor, bliva merkostnaderna (222 300 — 137 000) 85 300 kronor. Härtill komma merkostnaderna för den föreslagna utökningen av kanslipersonalen med 17 000 kronor, däri inberäknat rörligt tillägg, 2 000 kronor, men ej kristillägg.

Den nya organisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet har i propositionen nr 239 föreslagits skola träda i verksamhet från och med den 1 januari 1946. I enlighet härmed bör, fortsätter departementschefen, ändrad beräkning ske av de under andra huvudtiteln uppförda anslagen till Medikolegala besiktningar, Fångvårdanstalterna: Avlöningar och Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Härom anför *departementschefen* följande.

Anslaget till Medikolegala besiktningar är i gällande riksstat uppfört med 60 000 kronor. Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1943/44 till 108 300 kronor, varav i runt tal 60 000 kronor utgjorde kostnader för sinnesundersökningar av tilltalade på fri fot och 48 300 kronor kostnader för rättsmedicinska obduktioner m. m. Av förstnämnda kostnader kan omkring hälften beräknas bortfalla under nästa budgetår. Kostnaderna för rättsmedicinska obduktioner m. m. bestridas numera delvis från anslagen till den från och med den 1 januari 1945 nyinrättade rättsläkarstationen i Stockholm. Med hänsyn till den senast redovisade belastningssiffran synes emellertid anslaget till medikolegala besiktningar för nästa budgetår icke böra nedsättas med mer än 10 000 kronor eller till 50 000 kronor.

Anslaget till Fångvårdanstalterna: Avlöningar har i riksstatsförslaget för nästa budgetår uppförts med 4 320 000 kronor. Den för anslagets disponerande föreslagna avlöningsstaten upptager 2 204 300 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän, 236 500 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 382 300 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 496 900 kronor till rörligt tillägg. Den nu förordade omorganisationen av fångvårdens sinnessjukavdelningar påverkar beräkningen av samtliga anslagsposter utom ordinarieposten.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ha kostnaderna för de arvodestjänster som efter omorganisationen skulle ersättas med lönegradsplacerade tjänster, inberäknat kostnader för vikarier, beräknats till 92 110 kronor. Enär två biträdande läkare numera enligt Kungl. Maj:ts medgivande ersatts med biträdande sinnessjukläkare (jfr prop. nr 239 s. 20), vilken anordning torde bli erforderlig även för tiden den 1 juli—den 31 december 1945, bliva motsvarande kostnader för första halvåret av budgetåret 1945/46 47 500 kronor. (Arvodena till sinnessjukläkaren och de biträdande sinnessjukläkarna vid

Håga ha därvid beräknats efter samma grunder och efter samma dyrort som arvodena till motsvarande läkare å Långholmen, d. v. s. till 9 540 kronor resp. 8 580 kronor; jfr II ht 1945 s. 101.) Under andra halvåret bortfalla dessa kostnader helt. I anslagsposten ingår vidare ett belopp av 24 000 kronor till ersättningar åt de icke heltidsanställda läkarna för sinnesundersökningar enligt taxa m. m. samt kostnad för renskrivning av utlåtanden däröver. I nästa budgetårs stat bör för första budgethalvåret upptagas hälften av detta belopp, 12 000 kronor, och för andra halvåret 2 500 kronor, motsvarande hälften av det belopp som efter omorganisationen beräknas bliva erforderligt för ersättningar varom nu är fråga (endast till läkarna i Växjö och Visby). De i stafförslaget beräknade kostnaderna för nu angivna ändamål (92 110 + 24 000) 116 110 kronor kunna alltså såvitt avser förevarande anslagspost nedsättas till (47 500 + 12 000 + 2 500) 62 000 kronor. Anslagspostens belopp torde följaktligen böra bestämmas till (236 500 — 116 110 + 62 000 = 182 390) 182 400 kronor.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör utöver det i årets statsverksproposition beräknade beloppet upptagas hälften av årskostnaderna, fränsett rörligt tillägg och kristillägg, för de nya läkartjänsterna och den föreslagna utökningen av kanslipersonalen eller 105 200 kronor. Posten uppföres alltså med (1 382 300 + 105 200) 1 487 500 kronor.

Motsvarande ökning under anslagsposten till rörligt tillägg blir 11 900 kronor, varför posten bestämmes till (496 900 + 11 900) 508 800 kronor.

Enligt denna beräkning skulle anslagets slutsumma för nästa budgetår bliva (2 204 300 + 182 400 + 1 487 500 + 508 800) 4 383 000 kronor, vilket innebär en höjning av det i statsverkspropositionen begärda beloppet med 63 000 kronor.

Den föreslagna personalorganisationen vid undersökningsstationerna föranleder vidare vissa ändringar i fångvårdsanstaltarnas personalförteckning utöver vad som föreslagits i årets statsverksproposition.

Anslaget till Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, i statsverkspropositionen beräknat till 105 000 kronor, bör slutligen nedsättas med hälften av årskostnaderna för nu utgående dyrtidstillägg å arvoden till läkare vid fångvårdens sinnessjukavdelningar eller med 9 000 kronor till 96 000 kronor.

Motionerna. I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *A. Löfgren* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herrar *O. Nilsson* i Göteborg och *A. Sundberg* (II: 255), i vilka hemställts, att riksdagen måtte uttala, att hinder icke bör möta att bereda den tillfälligt anställda personalen en mot den provisoriska avlöningsförbättringen åt befattningshavare i statens tjänst svarande förbättring i löneställningen,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *K. Schlyter m. fl.* (I: 368) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Andersson* i Malmö *m. fl.* (II: 567), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att överläkare och förste läkare vid fångvårdens sinnessjukavdelningar skola uppföras å ordinarie stat, att överläkarna vid avdelningarna å Långholmen, vid Håga och i Malmö skola erhålla ställning av överläkare av

första klass i lönegraden A 29 och i likhet med övriga överläkare åtnjuta viss hyresersättning samt att vid avdelningen i Malmö måtte jämte överläkare och förste läkare anställas en andre läkare i lönegraden Eo 26,

dels en inom andra kammaren av fröken *Ebon Andersson* väckt motion (II: 164), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den sociala kuratorn vid centralfängelset i Växjö i likhet med kuratorerna vid övriga liknande anstalter tills vidare placeras i lönegraden Eo 10 och att i följd därav anslaget till fångvårdsanstalterna, Avlöningar för budgetåret 1945/46 höjes i enlighet därmed,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *E. Osterman* och *M. Ståhl* väckt motion (II: 568), vari hemställts, att av de nya rättspsykiatriska överläkarbefattningarna vid fångvården fem uppföras i lönegrad Eo 29 och en i lönegrad Eo 28, att ytterligare en andre läkartjänst i lönegrad Eo 26 inrättas utöver de i propositionen föreslagna, och att bostadsersättning skall utgå med 3 000 kronor till överläkaren vid sinnessjukhusavdelningen å Långholmen samt med 2 700 kronor till övriga överläkare.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 114 och 368 samt II: 164 och 568.

Vad departementschefen i statsverkspropositionen i skilda hänseenden anfört angående anslag till avlöningar vid fångvårdsanstalterna föranleder ej erinran eller uttalande från utskottets sida i andra fall än de, som beröras av motionerna.

Utskottet.

Vidkommande motionen II: 164 må erinras, att befattningar såsom social kurator vid fyra anstalter (Långholmen, Härlanda, Malmö och Håga), äro inrättade i lönegraden Eo 10. Fångvårdsstyrelsen har föreslagit, att den befattningshavare i kontorsbiträdes lönegrad, som har motsvarande åligganden vid centralfängelset i Växjö, skall erhålla samma lönegradsplacering. Departementschefen har ansett motiverat, att vederbörande erhåller högre löneställning och placeras åtminstone i lönegraden Eo 7. Utskottet delar motionärens uppfattning, att den ifrågavarande tjänsten bör jämföras med övriga befattningar såsom social kurator vid fångvårdsanstalterna, och tillstyrker alltså uppflyttning av densamma till lönegraden Eo 10.

Vad därefter angår motionerna I: 114 och II: 255 har Kungl. Maj:t enligt vad utskottet erfarit på framställning av Sveriges fångvårdsmannaförbund för innevarande budgetår lämnat det medgivande, varom i motionen är fråga. Utskottet förutsätter, att samma medgivande, vilket helt överensstämmer med riksdagens beslut förra året under höstsessionen angående provisoriskt lönetillägg åt vissa statliga befattningshavare, lämnas även för nästa budgetår, därvid detsamma bör avse sådant provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg, varom innevarande riksdag må komma att besluta.

Vad därefter angår förslaget till omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet vill utskottet erinra, att riksdagen redan tagit ställning till huvudgrunderna för nämnda organisation vid behandlingen av propositionen nr 239 med förslag till lag om ändring i sinnessjuklagen. Första

lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande i ämnet nr 37 bland annat, att det inom utskottet anförts starka skäl för anordnande av en gemensam organisation för undersökningarna av häktade och icke häktade. Utskottet fann sig emellertid med hänsyn till vad utskottet anført kunna i allt väsentligt tillstyrka det framlagda organisationsförslaget såsom ett övergångsstadium till en mera ändamålsenlig organisation.

Vid sitt ställningstagande till den nu föreliggande propositionen har statsutskottet ej kunnat undgå finna den föreslagna organisationen vara mycket omfattande och kostsam. Utskottet har emellertid ej ansett sig böra framställa invändning mot inrättande av de av Kungl. Maj:t föreslagna tjänsterna. I de likalydande motionerna I: 368 och II: 567 ävensom i motionen II: 568 ha vissa från propositionen avvikande förslag framlagts ifråga om läkarnas löneställning. I annat sammanhang tillstyrker utskottet, att löneläget för läkarna vid sinnessjukhusens rättspsykiatriska undersökningsstationer bestämmes efter de huvudsakliga grunder, som varit vägledande för Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Med hänsyn härtill och då sistnämnda förslag allenast syftar till att finna en provisorisk lösning av föreliggande organisationsfråga, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Sedan en tids erfarenhet vunnits torde de i motionerna framförda synpunkterna kunna med större säkerhet bedömas.

I Kungl. Maj:ts förslag till avlöningsstat synes anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra höjas med 40 000 kronor, motsvarande den beräknade merkostnaden för provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barn-tillägg åt den tillfälliga personalen. Avlöningsanslaget bör då även uppräknas med samma belopp till 4 423 000 kronor. I övrigt ha i propositionen nr 240 framlagda förslag ej givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1945/46 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor,

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 368 och II: 567 samt II: 568, i vad nämnda motioner avse personalförteckningen, godkänna följande personalförteckning för fångvårdsanstalterna:

Personalförteckning.

Befattning.

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 direktör av 1:a klass	A 28
6 direktörer av 2:a klass	A 26
1 förste pastor och överlärare	A 26
8 direktörer av 3:e klass	A 24
4 pastorer och förste lärare	A 24

Befattning.	Lönegrad.
2 kamrerare	A 22
1 arbetsassistent	A 21
2 assistenter av 1:a klass	A 20
12 assistenter av 2:a klass	A 18
3 kronohäktesföreståndare av 1:a klass	A 18
1 lantbruksinspektor	A 17
11 assistenter av 3:e klass	A 16
8 kronohäktesföreståndare av 2:a klass	A 16
4 kronohäktesföreståndare av 3:e klass	A 15
1 föreståndare vid fångkoloni	A 15
5 uppsyningsmän av 1:a klass	A 12
5 lärare i yrkesämne	A 12
10 uppsyningsmän av 2:a klass	A 10
5 yrkesmästare av 1:a klass	A 10
27 yrkesmästare av 2:a klass	A 8
47 överkonstaplar	A 8
1 värmeledningsskötare tillika reparatör	A 7
402 vaktkonstaplar	A 6
4 första vaktfruar	A 6
36 vaktfruar	A 3

Tjänstemän å övergångsstat.

2 direktörer av 3:e klass	A 24
1 assistent av 1:a klass	A 20
1 uppsyningsman av 2:a klass	A 10
2 överkonstaplar	A 8
1 kontorsbiträde	A 4

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 överläkare	Eo 28
6 förste läkare	Eo 28
4 överläkare	Eo 27
2 andre läkare	Eo 26

Anm. 1. Kronohäktesföreståndarbefattningarna av 2:a klass vid kronohäktena i Jönköping och Falun må icke besättas så länge respektive å övergångsstat uppförda direktörer av 3:e klass kvarstå i tjänst.

Anm. 2. Antalet ordinarie vaktfruar må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktfrubefattningar hållas obesatta vid statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter.

Anm. 3. De i personalförteckningen upptagna extra ordinarie tjänsterna skola inrättas från och med den 1 januari 1946.

III, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna II: 164 samt I: 114 och II: 255 ävensom med avslag å motionerna I: 368 och II: 567 samt II: 568, i vad sistnämnda tre motioner ej behandlats under II,

Statsutskottets utlåtande nr 217.

a) fastställa följande avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 2 204 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> »	182 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 1 527 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 508 800
<hr/> Summa kronor 4 423 000,	

b) till *Fångvårdsanstalterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1945/46 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 4 423 000 kronor,

IV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till *Dyrtdstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1945/46 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 96 000 kronor.

Stockholm den 15 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Sven Larsson, Bäcklund, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Carlström, Gustaf Iwar Anderson, Emil Petersson* och *Gustav Emil Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Ward, Pettersson* i Dahl, *Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Staxäng, Lindholm, fru Alvé*n, herrar *Boman* i Kieryd, *Petterson* i Degerfors, *Johansson* i Mysinge och *Birke*.